

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 12.6.2006
COM(2006) 281 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

**Izaugsmes un darbavietu izveides stratēģija un Eiropas kohēzijas politikas reforma
Ceturtais progressa ziņojums par kohēziju**

{SEC(2006)726}

SATURS

1.	Ekonomikas un sociālās nevienādības paplašinātajā es	3
1.1.	Izaugsme – vēl aizvien lēna, bet nākotnē straujāka	3
1.2.	Nevienādības	4
1.2.1.	IKP – jauno dalībvalstu izaugsme ir straujāka, tomēr konverģence vēl aizvien nav sasniegta	4
1.2.2.	Nodarbinātība – lai sasniegtu 70 % mērķi, vajadzīgi 24 miljoni jaunu darbavietu	4
1.3.	Nevienādību tendences	4
1.3.1.	Nevienādības starp mērķiem	4
1.3.2.	... un aplūkojot katru mērķi atsevišķi	5
1.3.3.	Pētniecības un attīstības un IKT ieguldījums noturīgā izaugsmē	6
2.	Jaunākais ES kohēzijas politikā	7
2.1.	Budžeta izpilde 2005. gadā – rekordlielas saistības	7
2.2.	Kopienas Stratēģiskās pamatnostādnes par kohēziju 2007.–2013. gadam	7
2.3.	„Kohēzijas politika un pilsētas: pilsētu ieguldījums reģionu izaugsmē un darbavietu izveidē”	7
2.4.	Kohēzijas politika Izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas centrā	8
2.5.	Resursi: 2005. gada decembra Eiropadomes secinājumu kopsavilkums	9
2.6.	Jaunievedumi jaunajās kohēzijas politikas programmās	10
2.6.1.	JASPERS	10
2.6.2.	JEREMIE	10
2.6.3.	JESSICA	11
2.6.4.	Valsts dienestu modernizācija	11
2.7.	Lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes un Eiropas Zivsaimniecības fonds	11

Ievads

ES kohēzijas politikas attīstības ziņā laika posms kopš Trešā progresa ziņojuma publicēšanas 2005. gada pavasarī bijis nozīmīgs trīs galveno iemeslu dēļ. Pirmkārt, pēc vēsturiskās paplašināšanās 2004. gada maijā jauno dalībvalstu kohēzijas politikas īstenošana 2005. gadā uzņēma ātrumu, un tagad varam izvērtēt rezultātus, kas gūti pirmajā pilnajā īstenošanas gadā. Otrkārt, gūtas ievērojamas sekmes, sagatavojoties 2007.–2013. gada plānošanas periodam. Jo īpaši 2006. gada 17. maijā parakstītais Parlamenta, Padomes un Komisijas Iestāžu nolīgums par finanšu plānu 2007.–2013. gadam deva dalībvalstīm un ES reģioniem pamatu uzsākt jauno programmu sagatavošanu. Turklāt Komisija ir pieņēmusi vairākus būtiskus dokumentus, lai sagatavotos šim darbam (tostarp projektu Kopienas Stratēģiskajām pamatnostādņēm par kohēziju, projektu Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādņēm un Valsts reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2007.–2013. gadam). Treškārt, būtiski politikas lēmumi, kas 2005. gadā pieņemti augstākajā līmenī, kohēzijas politiku padarīja par centrālo elementu Eiropas Savienības centienos palielināt izaugsmi un nodarbinātību („Lisabonas stratēģija”).

Šajā ceturtajā progresa ziņojumā aplūkoti šie jautājumi. Tā sākumdaļā izklāstīta jaunākā informācija par tendencēm un nevienādībām dalībvalstīs un reģionos. Tam seko izklāsts par galvenajām politikas pārmaiņām, tostarp vienošanos par resursiem kohēzijas politikai finanšu plānos 2007.–2013. gadam.

1. EKONOMIKAS UN SOCIĀLĀS NEVIENĀDĪBAS PAPLAŠINĀTAJĀ ES

Šajā sadaļā sniegts ieskats par sociālajām un ekonomiskajām tendencēm un nevienādības līmeni. Sniegti jauni pierādījumi par faktoriem, kas nosaka nevienādības IKP, izaugsmes un nodarbinātības ziņā, jo īpaši saistībā ar ieguldījumu apjomu pētniecības un attīstības izdevumos un informācijas sabiedrībā.

1.1. Izaugsme – vēl aizvien lēna, bet nākotnē straujāka

Eiropas Savienības tautsaimniecībai 2005. gadā bija raksturīgs neliels pieaugums no vēsturisko standartu viedokļa. Laika posmā no 2000. līdz 2004. gadam vidējais IKP pieaugums ES 25 dalībvalstīs bija mazliet lielāks par 1,5 % gadā. ES novērojamas būtiskas atšķirības; vislabākie rezultāti ir galvenokārt trūcīgākajās dalībvalstīs, jo īpaši Baltijas valstīs un Slovākijā, kā arī Grieķijā un Īrijā un topošajās dalībvalstīs Rumānijā un Bulgārijā. Vislēnākā izaugsme novērojama vairākās relatīvi pārtikušās dalībvalstīs, tostarp Vācijā, Dānijā, Itālijā, Nīderlandē un Portugālē, kā arī Maltā; visās šajās valstīs pieaugums bija mazāks par 1 % gadā.

Eiropas Komisija prognozē, ka laika posmā no 2005. līdz 2007. gadam pieaugums palielināsies līdz vairāk nekā 2 % gadā. Paredzams, ka izaugsme pārsniegs 3 % gadā 16 no 25 dalībvalstīm, kā arī Rumānijā un Bulgārijā. Nav paredzams, ka pieaugums vispār un daudz pārsniegs 2 % Vācijā, Itālijā, Francijā, Beļģijā, Nīderlandē, Austrijā, Dānijā un Maltā. Šajās valstīs mīt vairāk nekā puse no visiem ES 27 iedzīvotājiem.

1.2. Nevienādības

1.2.1. IKP – jauno dalībvalstu izaugsme ir straujāka, tomēr konverģence vēl aizvien nav sasniegta

Relatīvi straujā izaugsme trīspadsmit kohēzijas valstīs, salīdzinot ar vairumu ES 15 valstu (3,6 % gadā salīdzinājumā ar ES 15 vidējo rādītāju 2,2 % gadā, rēķinot par laika posmu no 1995. līdz 2005. gadam), liecina, ka notikusi ienākumu konverģence; tomēr atšķirības ienākumu ziņā nozīmē, ka būs vajadzīgi vēl daudzi gadi, līdz grupā kopumā šīs atšķirības būtiski samazināsies. Tomēr dažas no jaunajām dalībvalstīm jau sasniegušas mazāk turīgo ES 15 valstu līmeni, ienākumi uz vienu iedzīvotāju Spānijā tuvinās ienākumiem Itālijā un Vācijā.

1.2.2. Nodarbinātība – lai sasniegtu 70 % mērķi, vajadzīgi 24 miljoni jaunu darbavietu

ES nodarbinātība 2004. gadā pieauga par 0,6 %. Kopējais vidējais nodarbinātības līmenis¹ pieauga par 0,4 procentu punktiem līdz 63,3 % (64,7 % ES 15 un 56,0 % ES 10). ES vēl aizvien nav sasniegusi Lisabonas stratēģijā paredzēto līdz 2010. gadam sasniedzamo nodarbinātības līmeņa mērķi 70 %, lai gan relatīvi nodarbinātība ir lielā mērā pieaugusi. Laika posmā no 1998. līdz 2004. gadam ES 25 izveidots vairāk nekā 10 miljoni papildu darbavietu (nedaudz mazāk ES 27, jo Rumānijā nodarbinātība ievērojami samazinājās). Mazliet vairāk par pusi no šā darbavietu skaita pieauguma norisinājās laika posmā no 1998. līdz 2000. gadam, savukārt laikā no 2000. līdz 2004. gadam izveidots vairāk nekā 4,5 miljoni darbavietu. Pēdējos gados novērots, ka palēninājusies darbavietu samazināšanās tendence Polijā, Vācijā un Rumānijā, kas arī negatīvi ietekmējusi ES 27 rezultātus kopš 2000. gada – šajās trīs valstīs no 2000. līdz 2004. gadam kopējā nodarbinātība samazinājās gandrīz par 1,5 miljoniem.

Lai sasniegtu 70 % nodarbinātības mērķi, ES 27 būtu vajadzīgi 24 miljoni papildu darbavietu – pieaugums par gandrīz 12 %, salīdzinot ar pašreizējo nodarbinātības līmeni. Jaunajās dalībvalstīs un Rumānijā un Bulgārijā vajadzīgs kopējais pieaugums par gandrīz 25 % no pašreizējā nodarbinātības līmeņa, jo vairumā lielo valstu, sevišķi Polijā un Bulgārijā, saglabājās zems nodarbinātības līmenis.

1.3. Nevienādību tendences

Tālāk izklāstīta situācijas un tendenču izpēte saistībā ar dažādām grupām un reģioniem, uz ko būs vērsta kohēzijas politika laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam saskaņā ar Komisijas 2004. gada priekšlikumiem, kas saglabāti, dalībvalstīm panākot vienošanos 2005. gada decembra Eiropadomē par finanšu plānu 2007.–2013. gadam.

1.3.1. Nevienādības starp mērķiem...

Jaunais konverģences mērķis 2007.–2013. gadam (reģioni, kur IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 75 % no ES vidējā rādītāja 2000.–2002. gadā) attiecas 100 reģioniem, ieskaitot 16 reģionus, kam piešķirts pagaidu „pakāpeniskas pārejas” statuss², kur mīt tikai nedaudz vairāk par 35 % no ES 27 iedzīvotājiem. Jaunais reģionālās konkurētspējas un nodarbinātības

¹ Procentos no iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 64 gadiem

² Reģioni, kur IKP uz vienu iedzīvotāju būtu zemāks par 75 % no ES 15 vidējā rādītāja (tā sauktais paplašināšanās statistiskais efekts)

(RKN) mērķis principā attiecas uz pārējo Eiropas Savienību jeb 155 reģioniem, kur mīt 61 % no ES 27 iedzīvotājiem, savukārt vēl 13 reģioni klasificēti kā „pakāpeniskas ieviešanas” reģioni³ (gandrīz 4 % iedzīvotāju).

Konverģences reģionus (tostarp tos, kam ir pakāpeniskās pārejas reģiona statuss) raksturo zems IKP un nodarbinātības līmenis, kā arī liels bezdarbs. To kopējā daļa no ES 27 IKP 2002. gadā ir tikai 12,5 %, lai gan tajos dzīvo 35 % no ES 27 iedzīvotāju kopskaita. Kaut arī pašreizējā izaugsme šajos reģionos caurmērā pārsniedz ES vidējo līmeni, pieaugums vispār ir nepietiekams, lai tuvākajā nākotnē sasniegtu IKP uz vienu iedzīvotāju vidējo ES līmeni.

RKN reģionos kopumā ir relatīvi augsts IKP līmenis, tomēr daudzos reģionos izaugsme ir vāja, un nodarbinātības līmenis vairumā reģionu krietni atpaliek no mērķa – 70 %. Tāpat bezdarba līmenis ir relatīvi zems, tomēr vēl aizvien sasniedz gandrīz 7 % grupā kopumā. Izaugsmes temps ir straujāks pakāpeniskās ieviešanas reģionos, un tas liecina, ka šie reģioni sekmīgi pāraug pašreizējo prioritāro 1. mērķa statusu. Tomēr IKP un nodarbinātības līmenis vēl aizvien atpaliek, salīdzinot ar citiem RKN reģioniem, savukārt bezdarbs ir lielāks. Šie vidējie rādītāji liecina, ka visā ES vēl aizvien ir patiesas vajadzības, kuru dēļ vajadzīgi turpmāki ieguldījumi, lai palielinātu izaugsmes potenciālu atbilstīgi Lisabonas mērķiem.

1.3.2. ... un aplūkojot katru mērķi atsevišķi

Visā ES izaugsmes ziņā pastāv plašas reģionālas atšķirības; reģionos, uz ko attiecas konverģences mērķis, piemēram, vidējais pieaugums laika posmā no 1995. līdz 2002. gadam bija 2,6 % gadā, tomēr 16 reģionos tas bija mazāks par 1 %, savukārt citos 15 reģionos pārsniedza 5 %.

Arī IKP līmenis liecina, ka attiecībā uz katru mērķi situācija reģionos ievērojami atšķiras. Saskaņā ar konverģences mērķi ir vairāki reģioni, kur IKP uz iedzīvotāju (PSL ziņā) ir mazāks par 25 % no ES vidējā rādītāja 2002. gadā; visi šie reģioni atrodas Rumānijā un Bulgārijā (šajās divās valstīs patlaban ir 12 vistrūcīgākie reģioni). Tajā pašā laikā ir deviņi reģioni, uz ko attiecas pakāpeniskās pārejas noteikumi, kur IKP uz iedzīvotāju pārsniedz 80 % no ES 25 vidējā rādītāja. Saskaņā ar RKN mērķi (ieskaitot pakāpeniskās ieviešanas reģionus) 8 reģionu IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 85 % no ES 25 rādītāja, savukārt 7 citos reģionos tas ir vairāk nekā 150 % no minētā rādītāja.

Reģionos, uz ko attiecas RKN mērķis, nodarbinātības līmenis ir par 10 procentu punktiem augstāks nekā konverģences reģionos. Saistībā ar katru mērķi novērojamas lielas nodarbinātības līmeņa atšķirības starp reģioniem. Tādējādi konverģences reģionos vairāk nekā 25 miljoni cilvēku dzīvo reģionos ar lielu nodarbinātību, savukārt 27 miljoni mīt reģionos ar mazu nodarbinātību, kur plaša starp augstas un zemas nodarbinātības reģioniem pārsniedz 10 procentu punktus. Kopumā 70 % nodarbinātības līmeņa mērķis ir sasniegts tikai divos reģionos, uz ko attiecas konverģences mērķis – Kornvolā Apvienotajā Karalistē un Centrā Portugālē.

RKN reģionos vidējais nodarbinātības līmenis ir augstāks – 66,7 % –, taču arī tajos nodarbinātības līmenis reģionos ar lielu un mazu nodarbinātību atšķiras par 10 procentu punktiem. Mērķis nodrošināt 70 % nodarbinātību ir sasniegts 49 RKN reģionos.

---

3 Reģioni, kam šobrīd ir tiesības uz pirmo mērķi, jo tie neatbilst konverģences mērķa kritērijiem, pat ņemot vērā paplašināšanās statistisko efektu

Kopš publicēts Trešais progresa ziņojums par kohēziju⁴, kopumā reģionālās nevienādības līmenis ir maz mainījies. Tas nepārsteidz, jo nozīmīgākie makroekonomiskie rādītāji reti piedzīvo būtiskas pārmaiņas tik īsā laika posmā. Skaitļi par ES 27 (nevis skaitļi par ES 25, kas tika izmantoti Trešajā progresa ziņojumā) liecina, ka 2002. gadā 10 % no ES 27 iedzīvotājiem, kas dzīvo vislabāk pārtikušajos reģionos, veidoja vairāk nekā 19 % no kopējā ES 27 IKP, salīdzinot ar tikai 1,5 %, ko veido 10 % iedzīvotāju, kas dzīvo vistrūcīgākajos reģionos. Ja apsveram IKP, kas izteikts PSL, vislabāk pārtikušie 10 % veido tikai nedaudz vairāk par 15 % no IKP PSL izteiksmē, savukārt vistrūcīgākie 10 % veido vairāk par 3 %. Izsakot PSL, attiecība starp vislabāk pārtikušajiem un trūcīgākajiem 10 % IKP ziņā ir 5:1. Svarīga ir PSL korekcija. Ja attiecību nekoriģē atbilstīgi relatīvajām cenām, tā (euro) ir 12,5:1.

1.3.3. Pētniecības un attīstības un IKT ieguldījums noturīgā izaugsmē

Pētniecība un attīstība ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka reģiona novatoriskās iespējas. Kaut arī ne visi reģioni var būt apveltīti ar nozīmīgu pētniecības un attīstības jaudu, augsta līmeņa izdevumu pētniecībai un attīstībai koncentrēšanās diezgan ierobežotā skaitā ES reģionu rada bažas. Pētniecības un attīstības izdevumu aplēses pa reģioniem⁵ liecina, ka 35 reģionos pētniecības un attīstības intensitāte pārsniedz Lisabonas mērķi – ES mērogā vidēji 3 % no IKP. Šajos 35 reģionos pētniecības un attīstības izdevumi ir 46 % no kopējā ES 27 apjoma un divas reizes pārsniedz to daļu no IKP. Reģionos ar lielākajiem izdevumiem pētniecībai un attīstībai tie ir 7 % no IKP Braunšveigā (DE) un pārsniedz 4 % citos 12 reģionos.

Darbības koncentrēšana šajā jomā neizbēgami nozīmē, ka daudzos reģionos izdevumu pētniecībai un attīstībai praktiski nav vispār – 47 reģionos pētniecības un attīstības izdevumi bija mazāki par 0,5 % no IKP. Šajos 47 reģionos pētniecības un attīstības izdevumi ir aptuveni 0,5 % no kopējiem pētniecības un attīstības izdevumiem ES 27 (to daļa no IKP ir 3,5 %).

Arī piekļuve IKT tiek atzīta par nozīmīgu virzītājspēku uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstībā. ES kopumā aptuveni pusei visu mājsaimniecību 2005. gadā bija piekļuve internetam. Skaitļu salīdzinājums liecina, ka starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības; pakalpojumu saņēmēju īpatsvars pārsniedz 70 % Nīderlandē, Dānijā un Zviedrijā, bet ir aptuveni 20 % Lietuvā, Čehijā, Ungārijā, Slovākijā un Grieķijā. Pakalpojumu saņēmēju īpatsvars parasti ir daudz mazāks jaunajās dalībvalstīs, kuru vidū ievērojami izņēmumi ir Slovēnija (48 %) un Latvija (42 %).

Reģionos, uz ko pašlaik attiecas 1. mērķis, tikai aptuveni vienai trešdaļai mājsaimniecību ir piekļuve internetam. Šajos reģionos piekļuve internetam ir zemāka nekā citos reģionos tajā pašā dalībvalstī; atšķirības ir sevišķi izteiktas Spānijā, Beļģijā un Itālijā. Tomēr atšķirības ir izteiktākas starp dalībvalstīm, nevis dalībvalsts robežās – Zviedrijas, Apvienotās Karalistes vai Vācijas reģionos, uz ko attiecas 1. mērķis, piekļuve internetam ir lielāka nekā ES mājsaimniecībās kopumā, un tā krietni pārsniedz piekļuvi reģionos, uz ko neattiecas 1. mērķis, piemēram, Itālijā. Tādējādi interneta lietošanas teritoriālās atšķirības platjoslas pakalpojumu jomā interneta lietošanā turpina pastāvēt; platjoslas pārklājuma ziņā

4 COM(2005) 192, 17.5.2005.

5 Ar šiem datiem saistītas dažas mērījumu problēmas, tādēļ par Zviedriju, Beļģiju un Īriju izmantoti valsts līmeņa dati, par Apvienoto Karalisti izmantoti NUTS 1 līmeņa dati, savukārt datu par Maltu nav

pakalpojumi pieejami 90 % ES 15 pilsētu mājsaimniecību, salīdzinot ar 60 % lauku mājsaimniecību.

2. JAUNĀKAIS ES KOHĒZIJAS POLITIKĀ

2.1. Budžeta izpilde 2005. gadā – rekordlielas saistības

2005. gadā 27,1 miljardi euro tika piešķirti no ERAF, Kohēzijas fonda un kandidātvalstīm paredzētā pirmspievienošanas fonda (ISPA), un piešķirumi ESF kopā bija 11,2 miljardu apmērā, kas ir lielākā summa, kura jebkad piešķirta vienā gadā saskaņā ar kohēzijas politiku. Kopumā 2005. gadā 16,9 miljardi euro tika izmaksāti no ERAF un 3 miljardi euro kopā no Kohēzijas fonda un ISPA. Maksājumi no ESF bija vēl 11,2 miljardu euro apmērā.

Maksājumi no četriem struktūrfondiem, Kohēzijas fonda un ISPA kopā 2005. gadā sasniedza vairāk nekā 33 miljardus euro. Izpildes ziņā sākotnējā plānošanas periodā pēc pievienošanas jaunās dalībvalstis pieredzējušas situāciju, kas līdzīga tai, ar kādu saskārās vecās dalībvalstis programmu sākotnējā periodā no 2000. līdz 2006. gadam.

2.2. Kopienas Stratēģiskās pamatnostādnes par kohēziju 2007.–2013. gadam

Uzsākot diskusiju par jaunās paaudzes kohēzijas politikas programmu prioritātēm, Komisija 2005. gada 6. jūlijā publicēja Kopienas stratēģijas pamatnostādņu projektu ar nosaukumu „Kohēzijas politika izaugsmes un darbavietu atbalsta jomā – Kopienas stratēģijas pamatnostādnes 2007.–2013. gadam”⁶.

Pamatnostādņu projektā izklāstīta to jauno programmu struktūra, kuras atbalstīs Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF) un Kohēzijas fonds. Galvenais pārbaudījums kohēzijas politikas programmām nākotnē būs to spēja sekmēt izaugsmi un darbavietu izveidi saskaņā ar atjaunoto Lisabonas programmu. Pamatnostādņu projekts atspoguļo kohēzijas politikas lomu, kas ir galvenais instruments ES līmenī, īstenojot ES plānus kļūt pa a) pievilcīgāku vietu ieguldījumiem un darbam; b) lielas izaugsmes, konkurētspējas un jaunrades reģionu; c) vietu, kur ir pilnīga nodarbinātība un lielāks ražīgums, vairāk un labākas darbavietas.

Pēc pamatnostādņu projekta pieņemšanas Komisija 2005. gada jūlijā uzsāka sabiedrisku apspriešanu, lai apkopotu viedokļus par jaunās paaudzes kohēzijas politikas programmu prioritātēm. Apspriežu rezultāti palīdzēs Komisijai labāk sagatavot Padomei iesniedzamo pamatnostādņu galīgo redakciju pēc tam, kad 2006. gadā tiks pieņemti jauni noteikumi, kā arī ņemot vērā Eiropas Parlamenta, Reģionu komitejas un Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumus.

2.3. „Kohēzijas politika un pilsētas: pilsētu ieguldījums reģionu izaugsmē un darbavietu izveidē”

Papildinot Kopienas kohēzijas stratēģijas pamatnostādnes 2007.–2013. gadam Komisija 2006. gadā izdos paziņojumu tādā būtiskā jomā kā pilsētu teritoriju ieguldījums reģionu izaugsmē un darbavietu izveidē. Uz šo dokumentu dalībvalstis un reģioni varēs balstīties, izstrādājot kohēzijas politikas valstu pamatstratēģijas un darba programmas. Komisijas

---

6 COM (2005) 299, 5.7.2005.

personāla darba dokuments par pilsētu teritoriju ieguldījumu izaugsme un nodarbinātībā tika publicēts 2005. gada 23. novembrī (sk. 4. tabulu pielikumā).

Kaut arī jāatzīst, ka daudzi jautājumi ir risināmi valsts vai reģiona līmenī, pilsētas var darīt daudz, jo īpaši tad, ja to rīcībspēju stiprina Eiropas programmas. Pamatnostādnes vairākām prioritārām jomām, kurās var darboties pilsētas, iever pievilcības vai „gatavības ieguldījumiem” uzlabošanu, uzņēmējdarbības veicināšanu, nodarbinātības iespējas un uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstību; kopienu attīstību un nevienādību mazināšanu starp rajoniem un sociālajām grupām, vietējās drošības uzlabošanu un noziedzības novēršanu. Pilsētās koncentrējušās ne tikai iespējas, bet arī grūtības, tādēļ jāņem vērā īpašās problēmas, ar ko sastopas pilsētu teritorijas. Svarīga ir arī efektīvas partnerības izveide, iesaistot dalībniekus visos līmeņos, lai risinātu šīs problēmas.

2.4. Kohēzijas politika Izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas centrā

Atjaunotajā Lisabonas stratēģijā kohēzijas politika ir atzīta par vienu no galvenajiem instrumentiem Kopienas līmenī, kas veicina izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas īstenošanu – ne tikvien tāpēc, ka tā aptver vienu trešdaļu no Kopienas budžeta, bet arī tāpēc, ka vietējam un reģionālam līmenim paredzētajai stratēģijai jāiekļaujas izaugsmes un nodarbinātības veicināšanas centienos. MVU loma, vajadzība apmierināt vietējo prasmju pieprasījumu, uzņēmumu puduru nozīme, vajadzība pēc vietējiem jaunrades centriem ir tāda, ka daudzos gadījumos stratēģija jāsāk veidot zemākā, proti, lokālā un reģionālā līmenī. Turklāt tas attiecas ne tikai uz ekonomisko programmu, bet arī uz plašāka mēroga centieniem iesaistīt iedzīvotājus, kam ir iespēja tieši iesaistīties Eiropas Savienības izaugsmes un nodarbinātības stratēģijā, pateicoties partnerībai un daudzlīmeņu pārvaldības kārtībai, pārvaldot kohēzijas politiku.

Šādas pieejas pamatā ir gan prioritātes, kas ietvertas Kopienas Stratēģijas pamatnostādņu projektā 2007.–2013. gadam, gan priekšlikumā par to, ka kvantitatīvie izdevumu mērķi nākamās paaudzes kohēzijas politikas programmām jānosaka tā, lai noteikta līdzekļu procentuālā daļa tiktu izmantota mērķiem, kas skaidri saistīti ar Izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju („iezīmēšana”). Saskaņā ar 2005. gada decembra Eiropadomes secinājumiem 15 dalībvalstis, kas bija ES sastāvā pirms pēdējās paplašināšanās, rādīs priekšzīmi, izvirzot tālejošus iezīmēšanas uzdevumus (attiecībā uz konverģences mērķi un reģionālās konkurētspējas un nodarbinātības mērķi šie uzdevumi būs attiecīgi 60 % un 75 % no kopējiem izdevumiem). Jaunajām dalībvalstīm būs iespēja brīvprātīgi izvirzīt iezīmēšanas uzdevumus. Regulu projektos paredzēts, ka būs jāziņo par sasniegto attiecībā uz iezīmēšanas mērķiem.

Izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas jaunā pārvaldības cikla ietvaros dalībvalstis 2005. gada rudenī iesniedza valsts reformu programmas, un pēc tam Komisija šīs valstu stratēģijas izvērtēja Ikgadējā progresa ziņojumā, kas pieņemts 2006. gada janvārī⁷.

Ikgadējā progresa ziņojumā (IPZ) sniegti vairāki ieteikumi saistībā ar kohēzijas politiku. Pirmkārt, ieteikts dalībvalstīm nodrošināt, ka Kopienas kohēzijas un lauku attīstības izdevumi ir paredzēti Lisabonas stratēģijas atbalstam kopumā. Citiem vārdiem sakot, kohēzijas politikas programmām būtu tieši jāatbalsta valsts reformu programmas. Jo īpaši IPZ ieteikts, ka jauno kohēzijas politikas programmu kontekstā jaunās dalībvalstis jārosina kohēzijas politikas

---

7 COM (2006) 30, 25.1.2006.

līdzekļus iezīmēt pasākumiem, kas atbilst Lisabonas mērķiem; par to attiecībā uz ES 15 valstīm jau vienojās 2005. gada decembra Eiropadomē.

Otrkārt, IPZ uzsvērts, ka vajadzīgi lielāki pūliņi, lai izveidotu koordinācijas mehānismus starp tiem, kas atbildīgi par valsts reformu programmām, un tiem, kas sagatavo kohēzijas politikas programmas laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam. Šīs saiknes jāizveido drīz, jo programmu sagatavošana kļūst intensīvāka un sāksies līdz ar valsts pamatstratēģijas pieņemšanu. Treškārt, Ikgadējā progresa ziņojumā uzsvērts, ka dalībvalstīm būtu jāņem vērā makroekonomiskā ietekme, ko radīs pārņemšana no kohēzijas politikas līdzekļiem. Visbeidzot, IPZ ieteikts, ka jaunās paaudzes kohēzijas politikas programmas atspoguļo prioritātes, kas ietvertas valsts reformu programmās un 4 prioritārajās darbībās⁸.

2006. gada pavasara Eiropadome apstiprināja daudzus IPZ ieteikumus un secināja, ka dalībvalstīm, izstrādājot valsts pamatstratēģiju, jāņem vērā prioritātes to valsts reformu programmās.

2.5. Resursi: 2005. gada decembra Eiropadomes secinājumu kopsavilkums

2005. gada decembra Eiropadomes sanāksmes secinājumi un Iestāžu nolīguma pieņemšana 2006. gada 17. maijā sniedz EP un Padomei iespēju panākt vienošanos par finanšu shēmu Kopienas 2007.–2013. gada budžetam, kas ir galvenais solis ceļā un jaunās paaudzes kohēzijas politikas programmu sagatavošanu. Rezultātā kohēzijas politikas budžets laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam būs 308 miljardi euro, kas ir 0,37 % no ES 27 NKI. Salīdzinot ar Komisijas priekšlikumu, tas ir samazinājums par aptuveni 10 %, un vislielākais līdzekļu samazinājums skar Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi un reģionālās konkurētspējas un nodarbinātības mērķi (izņemot pakāpeniskas ieviešanas pagaidu režīmu) – attiecīgi aptuveni –50 % un –20 %. Tādēļ vēl lielāki pūliņi jāvelta koncentrēšanai, lai nodrošinātu efektīvu un lietderīgu Kopienas līdzekļu izmantojumu.

Jaunās dalībvalstis saņems 51,3 % no kopējiem kohēzijas politikas līdzekļiem. Gada vidējos rādītājos tas absolūtos skaitļos nozīmē pieejamo finanšu līdzekļu pieaugumu par 165 %, salīdzinot ar laika posmu no 2004. līdz 2006. gadam (salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). Attiecībā uz pārnesi uz valsts budžetiem (maksimuma noteikšana), vidējā pārnese un jaunajām dalībvalstīm būs aptuveni 3,5 % no to IKP, salīdzinot ar 3,8 % Komisijas priekšlikumā.

Decembra Eiropadomes sanāksmes secinājumi, ko apliecināja politiskā vienošanās, kura 2006. gada maijā panākta par likumdošanas priekšlikumiem, arī paātrinājusi jaunu normatīvo dokumentu izstrādi, jo īpaši, precizējot Padomes nostāju vairākos jautājumos, piemēram, par tiesībām uz neatlīdzināmu PVN, mājokļa izdevumiem, maksimālajām līdzfinansējuma likmēm un šādu likmju aprēķina pamatu, kā arī par automatiskas saistību izbeigšanas (N+2) noteikuma piemērošanu. Kopumā dalībvalstis ir centušās panākt maksimālu elastīgumu Kopienas līdzekļu sadalē, pārvaldē un kontrolē. Jaunie noteikumi jāievieš, vienlaikus ievērojot finanšu disciplīnu un tematisku, finansiālu un ģeogrāfisku koncentrāciju, ko aizstāv Komisija.

---

8 1) Lielāks ieguldījums zinībās un jaunradē. 2) Uzņēmējdarbības potenciāla atraisīšana, sevišķi MVU. 3) Atbilde uz globalizāciju un novecošanu. 4) Virzība uz efektīvu un integrētu ES enerģētikas politiku.

2.6. Jaunievedumi jaunajās kohēzijas politikas programmās

Pērn Komisija izveidojusi jaunus instrumentus, lai palīdzētu dalībvalstīm un reģioniem uzlabot projektu kvalitāti, vienlaikus padarot Kopienas resursus efektīvākus, palielinot kohēzijas politikas veicinošo ietekmi. Tādēļ jaunajām programmām izveidotas īpašas iniciatīvas, lai veicinātu finansēšanas metodes uzņēmumu darbības uzsākšanai un mikrouzņēmumiem, apvienojot tehnisko palīdzību un dotācijas ar tādiem ārpusdotāciju finanšu instrumentiem kā aizdevumi, pašu kapitāls, riska kapitāls vai garantijas. Šīs darbības īsteno, stiprinot sadarbību finansēšanas metožu jomā pēc vienošanās starp Komisiju un Eiropas Investīciju bankas grupu un citām starptautiskām finanšu iestādēm, pamatojoties uz 2006. gada 30. maijā parakstītajiem Saprašanās memorandiem. Sadarbība šajā jomā sniedz tādu pievienoto vērtību kā papildu aizdevumu līdzekļi uzņēmumu veidošanai un attīstībai ES reģionos; finanšu un vadības pieredzes pārņemšana no tādām specializētām iestādēm kā EIB grupa un citas starptautiskas finanšu iestādes, kā arī finanšu nozares kopumā; spēcīgu iniciatīvu veidošana, ko atbalsta saņēmēji var sekmīgi īstenot, apvienojot dotācijas ar aizdevumiem; un ilgtermiņa noturība, pateicoties finansēšanas inženierijas pasākumiem piešķirto dotāciju cikliskajam raksturam.

2.6.1. JASPERS

JASPERS, „Kopējā palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos”, ir jauna tehniskās palīdzības partnerība starp Komisiju, Eiropas Investīciju banku un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku. Tā nonāks dalībvalstu rīcībā, lai palīdzētu tām lielu projektu sagatavošanā, ko atbalsta Kohēzijas fonds un ERAF. Tas atspoguļo EIB un ERAB plašo pieredzi lielu projektu sagatavošanā, jo īpaši transporta un vides nozarē. Šo trīs iestāžu apvienotie pūliņi paredzēti, lai atbalstītu kohēzijas politikas sekmīgu īstenošanu 2007.–2013. gada plānošanas posmā, ievērojami palielinot projektu sagatavošanai pieejamos resursus.

Galvenais JASPERS uzdevums ir palīdzēt dalībvalstīm sarežģītajā uzdevumā – sagatavot kvalitatīvus projektus, lai Komisijas dienesti tos varētu ātrāk apstiprināt ES atbalsta saņemšanai. Tas ietver atbalstu projektu izveidei, balstoties uz stabilām valsts un privātā sektora partnerattiecībām. JASPERS sniegs visaptverošu atbalstu visos projekta cikla posmos, sākot ar sākotnējo projekta identifikāciju un beidzot ar Komisijas lēmumu par atbalsta piešķiršanu.

2.6.2. JEREMIE

Lai uzlabotu piekļuvi finanšu līdzekļiem uzņēmējdarbības attīstībai, sadarbībā ar Eiropas Investīciju fonu (EIF) izveidota jauna partnerība. Šī iniciatīva, Kopienas līdzekļi sīkajiem un vidējiem uzņēmumiem („JEREMIE”), uzsāka darbu 2006. gadā, izvērtējot atšķirības, kas pastāv starp finansēšanas inženierijas produktiem dalībvalstīs un reģionos (piemēram, riska kapitāla fondi, aizdevumi un garantijas).

Tas sagatavos augsni otrajam posmam, kurā EIF vai līdzīga finanšu iestāde sniegs par kohēzijas programmām atbildīgajām iestādēm atbalstu, lai atšķirības pārvarētu. Atbalsts izpaudīsies kā profesionāla to līdzekļu pārvaldība, kas saskaņā ar programmu īpaši paredzēti, lai veidotu piekļuvi finansēm, un kā tādu finanšu starpnieku piesaiste un akreditācija, kuri var tālāk aizdot līdzekļus uzņēmējdarbības attīstībai. Tomēr JEREMIE iniciatīvas sekmīgai īstenošanai būs vajadzīgs dalībvalstu un reģionu nedalīts atbalsts un sadarbība.

2.6.3. JESSICA

Uzsākts darbs pie JESSICA (Kopējais Eiropas atbalsts noturīgiem ieguldījumiem pilsētās), kas būs pamats uzlabotai sadarbībai starp Komisiju un EIB, CEB (Eiropas Padomes Attīstības bankas) un citām starptautiskām finanšu iestādēm (SFI) attiecībā uz finansēšanas inženieriju noturīgai pilsētu attīstībai. Tās mērķis ir sniegt iestādēm jau gatavu risinājumu sarežģītajam uzdevumam – pilsētu atjaunošanas un attīstības projektu finansēšanai, izmantojot apgrozības fondus.

JESSICA izveidota, sadarbojoties Komisijai, Eiropas Investīciju bankai un Eiropas Padomes Attīstības bankai.

2.6.4. Valsts dienestu modernizācija

ESF regulas projektā jaunajam plānošanas periodam ietverta īpaša prioritāte atbilstīgi konverģences mērķim, kuras nolūks ir stiprināt valsts pārvaldes un dienestu institucionālās spējas valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Šīs prioritātes nozīmība atspoguļota Kopienas stratēģijas pamatnostādnes 2007.–2013. gadam kā darbības pamatnostādne.

Prioritātes galvenais mērķis ir atbalstīt valsts pārvaldes un dienestu reformu saskaņā ar Eiropas Nodarbinātības stratēģijas mērķiem uzlabot kvalitāti un darba ražīgumu un šajā kontekstā uzlabot valsts pārvaldes efektivitāti un ražīgumu.

Saskaņā ar šo jauno prioritāti sniegtajam atbalstam vajadzētu sekmēt to, ka valsts pārvalde un dienesti kļūst par spēcīgu dalībvalstu un reģionu konkurētspējas, attīstības un izaugsmes virzītājspēku. Jaunās prioritātes īstenošanai būtu jāsekmē attiecīgo valsts pārvalžu un dienestu visaptveroša reforma vai modernizācija, apzinot jomas, kur iejaukšanās ir visvairāk vajadzīga un tai ir visaugstākā pievienotā vērtība.

2.7. Lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes un Eiropas Zivsaimniecības fonds

Padome 2005. gada septembrī pieņēmusi jaunu regulu par lauku attīstību⁹. Laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ES lauku attīstības politikai būs trīs galvenie mērķi: lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspējas uzlabošana, atbalstot pārstrukturēšanu, attīstību un jaunradi; vides un lauku ainavas uzlabošana, atbalstot zemes apsaimniekošanu; dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un saimnieciskās darbības dažādošanas veicināšana. ES lauku attīstības politika vairs nebūs struktūrfondu daļa, tomēr abas politikas darbosies kopā, lai atbalstītu ekonomikas dažādošanu lauku apvidos. Jaunā lauku attīstības politika saņems finansējumu no viena fonda – Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), kura kopējais finansējums saskaņā ar Padomes 2005. gada decembra vienošanos par finanšu plānu 2007.–2013. gadam būs 69,75 miljardi euro¹⁰.

Kopienas Lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes tika pieņemtas 2006. gada februārī ar Padomes lēmumu. Pamatnostādnes apzinātas jomas, kas ir svarīgas ES prioritāšu īstenošanai, jo īpaši saistībā ar Gēteborgas noturības mērķiem un atjaunoto Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju.

---

9 Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 (2005. gada 20. septembris) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA)

10 Neņemot vērā lauksaimniecības tiešo maksājumu radītās svārstības

Kohēzijas politika jau tagad sekmē lauku attīstību, pateicoties pasākumiem lauku apvidos. Laika posmā no 2000. līdz 2006. gadam vairāk nekā 2 miljardi euro no ERAF līdzekļiem piešķirti pasākumiem, kas konkrēti saistīti ar lauksaimniecību, mežsaimniecību un lauku apvidu pielāgošanās un attīstības veicināšanu. Turklāt tas ir papildus tiem līdzekļiem, kas piešķirti citiem labvēlīgas vides aspektiem un ieguldījumiem lauku apvidu pamatinfrastruktūrā. Laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam kohēzijas politika ar ERAF starpniecību turpinās atbalstīt lauku ekonomikas dažādošanu.

Svarīgs jautājums gan valstu stratēģiskajos plānos, gan lauku attīstības programmās būs komplementaritātes un sinerģijas nodrošināšana ar valstu pamatstratēģiju (VPS) un struktūrfondu programmām, lai varētu risināt ES lauku apvidu vajadzības, radot nodarbinātību un dažādojot saimniecisko darbību. Komisija mudina dalībvalstis pievērst īpašu uzmanību lauku apvidu lomai Lisabonas mērķu īstenošanā un izpētīt iespējas izmantot vietējo potenciālu.

Projektu regulai par Eiropas Zivsaimniecības fondu (EZF) Komisija pieņēma 2004. gada jūlijā. Saskaņā ar 2005. gada decembra vienošanos par finanšu plānu EZF budžets 2007.–2013. gadam būs 3849 miljoni euro.

Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes EZF, kas bija paredzētas sākotnējā priekšlikumā, tagad iekļautas EZF regulā kā pamatprincipi. Šie pamatprincipi ņem vērā ES prioritātes, it sevišķi Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju.